

Riksdagsvalet i mitten av september 1968 – efter den Sovjet-ledda invasionen av Tjeckoslovakien – var tungt för Vänsterpartiet Kommunisterna (VPK). Partiet pressades från alla håll.

Den nya partiordföranden C H Hermansson hade skarpt tagit avstånd från invasionen och fick hård kritik för detta inifrån av den Moskva-orienterade minoriteten (kring dagstidningen *Norrskensflammans*)¹. Och ungdomsförbundet, VUF, kritiserade från vänster. Utifrån pressades VPK givervis från höger av socialdemokratin, men även från vänster av det nybildade maoistiska KFML och den livaktiga Vietnamrörelsen (DFFG).²

Ett stort antal nya och gamla avhoppare deltog i den socialdemokratiska kampanjen mot partiet, bland dem Sven Landin och Anton Strand³, Rolf Utberg m fl, Per Meurling, som lämnade kommunistpartiet 1949, bidrog också till denna kampanj, vilket den följande artikeln är ett exempel på.

Valresultatet blev för VPK:s del närmast katastrofalt. Man tangerade bottenrekordet (från 1932) med enbart 3,0% av rösterna (valet innan, 1964, hade man fått 5,2%).

Därför röstar Per Meurling med S: Hermansson håller inte

Ur *Metallarbetaren* nr 25/1968

Dr Per Meurling en av det svenska kommunistpartiets tongivande teoretiker, tvekar inte inför valet den 15 september. Det borde vara en självklar uppgift för alla gamla kommunister och för den nya radikala ungdomen att ge socialdemokratin sina röster och därmed slå tillbaka reaktionärerna, säger han. Skulle Karl Marx, den vetenskapliga socialismens fader, ha upplevt den nuvarande situationen i Sverige hade han röstat på socialdemokratin. Hermansson håller inte måttet.

Medan de borgerliga på ett ytterst komiskt sätt sitter och delar skinnet innan björnen är skjuten bereder sig den svenska arbetarklassen att vinna valet. Men det är två faktorer, som, även om de icke kan äventyra segern, skulle kunna göra den mindre än den behöver bli. Den ena är, att gamla trogna kommunister röstar på ett parti, vilket endast är en blodlös skugga av sitt förflutna, den andra att den nya, radikala ungdomen inte inser var deras röster i den nuvarande situationen hör hemma. Bakom de gamlas hedervärda trohet mot sin ungdoms ideal, de ungas sociala sentimentalitet och flammande känslor skymtar emellertid en bister gestalt, Karl Marx, den vetenskapliga socialismens grundläggare. Han var aldrig för frasaradikalism eller känslsamhet. Det råder inget tvivel om, att han i nuvarande situation skulle ansett det vara alla socialisters plikt att rösta på socialdemokratin.

Det finns inte längre någon absolut motsats mellan kommunism och socialdemokrati. Detta framhöll redan för åtskilliga år sedan den mest geniale kommunistledare jag träffat, framlidne Palmiro Togliatti, en man, som enligt den likaledes döde Georgi Dimitrov

”flyttade sina pjäser i det politiska spelet med samma intelligens som Aljeschkin sina, då han spelade schack”.

I hans anda har också hans parti, Partito Comunista Italiano, enligt Agne Hamrin i DN 4/6 genom sin märkliga valseger i år ställt borgarna inför den allvarliga frågan

”om det alls finns någon möjlighet att förhindra kommunistpartiets frammarsch och dess erövring

¹ Se t ex [Om Tjeckoslovakien i "Marx-Lenins anda"](#) av Hilding Hagberg m fl.

² Se artiklarna ”VPK 1968-78: Mellan socialdemokratin och ’vänstern’” och ”KFML/SKP: För ett parti i folkets tjänst!” i artikelsamlingen [Utanför systemet, vänstern i Sverige 1968-78](#) samt [Lärdomar av den svenska Vietnamrörelsen, del 1](#) och DFFG-skriften [Vpk, vuf och vietnamrörelsen](#)

³ Se [Anton Strand: RÖD FRONT - En debattbok om de svenska kommunisternas program och praktiska politik](#) och [Sven Landin: Uppbrott från stalinismen – till en socialism med mänskligt ansikte](#)

av regeringsmakten med legala metoder”.

Hermansson räcker inte

Varken den gamle Marx eller Engels i företalet till KLASSSTRIDERNA I FRANKRIKE ansåg det uteslutet, att arbetarklassen i ett avancerat land skulle kunna förverkliga socialismen på fredlig väg. Här föreligger sålunda ingen motsats mellan kommunism och socialdemokrati. Men både Marx och Engels krävde, att alla framstegsvänliga krafter, oberoende av inre motsättningar, i ett kritiskt läge skulle förena sig för att slå den samlade reaktionen. Det är här C. H. Hermansson och hans vänsterparti-kommunisterna i år icke hållit måttet.

(1) taktiskt, då han och hans anhängare ställer upp med egna listor i valkretsar, där de inte kan få någon egen kandidat vald och resultatet bara blir, att de befordrar en borgare till riksdagen.

(2) strategiskt, då han och hans parti inte inser, att äventyrandet av en socialdemokratisk valseger, bortsett från föreliggande motsättningar, innebär skapandet av ett sämre utgångsläge för arbetarklassens fortsatta frammarsch överhuvud.

Föråldrad frasaradikalism

Det är också svårt att se, att Vänsterpartiet kommunisternas program innehåller annat än föråldrad frasaradikalism. På 1930-talet lanserades den demagogiska frasen om de 100 familjernas ekonomiska herravälde i Frankrike. Hermansson plagierar detta genom att påstå att 15 familjer råar om Sverige. Det är nonsens. Han bortser härvid från ägarnas minskade roll i administrationen av företagen och hela den väldiga förgreningen i stort och smått av den moderna ekonomin. I sin kamp mot den privata äganderätten träder han vidare in för en rent konfiskatorisk linje, som skulle ha föga betydelse för den dynamiska utvecklingen.

Välfärd eller profit?

I motsats till denna dilettantism spelar Tage Erlander och hans team sedan långt tillbaka det politiska spelet med något av samma virtuositet som Palmiro Togliatti. I sin nya bok *Industri och samhälle* klagar Axel Iveroth över att i dag mellan 1/4 och 1/3 av den totala produktionen i vårt land tjänar statlig och kommunal verksamhet. Det är fråga om tjänster av alla de slag, skolor, sjukhus, socialhjälp, vägar, bostadsbyggande, som tillhandahålles i offentlig regi. Sedan skriver Iveroth:

”En stor del av vårt samhälles tillgångar styrs till områden som på grund av en från kostnads-synpunkt orealistisk prissättning efterfrågas i högre grad än som vore fallet vid en mera kostnadsanpassad prissättning.”

Här står det med en gång klart, vad det är de borgerliga eftersträvar. De vill ersätta välfärds-politiken med en kostnads- och profitinriktad marknadsekonomi.

Ny radikal politik

Av de tre mål, som alla ekonomer anser bör eftersträvas härhemma, stegrad nationalbrutto-inkomst, balanserad utrikes handel och ett fast penningvärde är det sista målet det enda socialdemokratin inte uppnått. Men vore något vunnet om det uppnåddes genom att löneutvecklingen — som ingalunda är huvudorsaken till inflationen — hindrades, den allmänna sektorn inskränktes och inflatoriska vinster stimulerades?

Professor Assar Lindbeck konstaterar:

”För närvarande är endast omkring 5 procent av industrin och 5 à 10 procent av bankverksamheten offentligt ägd i Sverige ...”

Han tillägger:

”Man kan vänta sig att den offentliga sektorns andel på bankområdet kommer att stiga efter den nya investeringsbankens tillkomst 1967...”

Just det. Hittills har reformverksamheten i vårt land huvudsakligen finansierats skattevägen. I och med den nya Investeringsbankens tillkomst får staten möjlighet att

(1) under samverkan med det privata näringslivet öka sitt inflytande på detsammans utformning.

(2) föra en effektivare lokaliseringpolitik än hittills

(3) inleda en tävlan mellan statlig och privat företagsamhet. Betydelsen av det sistnämnda har särskilt, under ideligt framhävande av att den statliga företagsamheten måste effektiviseras, framhållits av riksdagsman Hans Hagnell.

Socialdemokratin står alltså inför en ny, radikal fas av sin politik. Den hittillsvarande utvecklingen av den offentliga sektorn skattevägen håller på att kompletteras med en utvidgning av den offentliga sektorn och av statens inflytande inom själva produktionen.

Det är detta, som skrämmer de borgerliga och det är därför de nu, fastän det lyckas så dåligt, söker samla sig för att hejda utvecklingen mot socialism i vårt land.

Slå tillbaka reaktionen, välj med S!

Naturligtvis är det en självklar uppgift för alla gamla kommunister och för den nya radikala ungdomen att genom att ge socialdemokratin sina röster slå tillbaka reaktionärerna. När arbetarmajoriteten i riksdagen tryggats kan det vara tid att fortsätta debatten om, hur och i vilket tempo kampen mellan den offentliga och privata sektorn i vårt land skall föras.

Lästips

[Kommunismen i Sverige](#) – Meurlings svidande vidräkning med det svenska kommunistpartiet (från 1950)

[Andra texter av Per Meurling](#)